

- RMNyA. = *A romániai magyar nyelvjárások atlasza* 1–11. Gyűjt. MURÁDIN LÁSZLÓ. Szerk. JUHÁSZ DEZSŐ. Magyar Nyelvtudományi Társaság / Magyar Nyelvtudományi Társaság – Pharma Press Kiadó, Budapest, 1995–2010.
- SZA. = KIRÁLY LAJOS, *Somogy-zalai nyelvatlasz*. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 223. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2005.

PRESINSZKY KÁROLY
Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem

**Kozmács István – Vančo Ildikó szerk., Sztenderd – nem sztenderd.
Standard – nem standard. Variációk egy nyelv változataira**
**Válogatás a 18. Élőnyelvi Konferencia – Nyitra, 2014. szeptember 18–20. –
előadásából**

Antológia Kiadó, Lakitelek, 2016. 1. kötet 278 lap, 2. kötet 254 lap

1. A 17. Élőnyelvi Konferencia magyarországi szervezése után a 18. rendezvényre ismét egy határon túli régióban került sor, a Felvidéken. 2014. szeptember 18. és 20. között¹ Nyitrán rendezték meg a már három évtizedes hagyománnyal rendelkező konferenciasorozatot. A konferenciát a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, az Arany A. László Polgári Társulás és a Gramma Nyelvi Iroda bonyolította le.

A konferencia kiemelt témája a standard volt. Ennek fontosságát és aktualitását azal magyarázzák a szerkesztők, hogy a magyar szociolingvisztikában és dialektológiában sokáig a standard számított viszonyítási pontnak, de általánosságban véve a nyelvtudományban is az állt a leírás fókuszában. Az elmúlt évtizedekben azonban ez a hozzáállás részben megváltozott. Így szükségszerűvé vált áttekinteni a standard szerepét a nyelvtudományban. A konferencia célja bemutatni a standard mai helyzetét, valamint kimutatni a változási tendenciákat és az összefüggéseket. Az előadások választ kerestek olyan kérdésekre, mint például mennyiben változott meg maga a standard, hogyan módosult a státusa, belső rendszere, mi a kapcsolat a standard és a többi nyelvváltozat között, egyközpontú, hierarchikus vagy esetleg hálózatszerű a viszony köztük.

A konferencián három plenáris előadás és 76 előadás hangzott el, valamint a Kie a terep? Bevonódás, együttműködés, társadalmi felelősség, avagy a „standard” kritikai újraértelmezésének empirikus lehetőségei című műhely keretén belül került sor ilyen témájú előadásokra. A szerkesztők külön kiemelik, a konferenciát még színesebbé tette az a 7 kutató, akik a standardod a magyar nyelvi közegen kívülre helyezve vizsgálják. A benyújtott kéziratokból végül 38 előadás írott változata jelent meg a két kötetben. A kötetek címe frappánsan jelzi a terminológiai dichotómiát is: *sztenderd/standard*. Mindkét kötet plenáris előadással indít, ami után témák szerint csoportosulnak a tanulmányok. Az első kötetben főképp a standard és a többi nyelvváltozat közti kapcsolatra fókuszálnak a szerzők. A második kötet arra keresi a választ, mi is egyáltalán a standard, hány standardról lehet beszélni. Ebbe a kötetbe került a 7 nem magyar nyelvvel foglalkozó tanulmány is.

¹ Az Előszóban (9) téves dátum szerepel.

2. Az első plenáris előadó SUSAN GAL, aki Imre Samunál tett első látogatásának történetével kezdi tanulmányát (1: 13–27). A kellemetlen élményt, melyről beszámol, a nyelvi tudásából hiányzó nyelvi regiszter okozta. Az a regiszter, melyet beszédeseményen kívül hoznak létre írók, tudósok, tanárok, de nincs beszélője. Azaz nincs olyan beszélő, aki kizárólag standardul beszélne. GAL szerint a standardizáció olyan folyamat, melyet egy ideológia hajt, mely létrehoz egy rendszert, a standard rendszert. Nyelvi normát ad, lexikont bővít, de nem csak jó hozadékkal jár. Hierarchiát is kialakít, hatalommal való visszaélést, megalázást is eredményezhet. A szerző először történetileg közelíti meg a standardot. Ehhez arra a kérdésre próbál választ találni, hogyan és mikor lett a nyelvből nemzeti jelkép. Mint kiderül, angol és skót filozófusok voltak azok, akik azt propagálták, hogy az államigazgatáshoz meg kell tanulni a megfelelő nyelvet. A kormányzási jog ugyanis nem örökölt jog, hanem a szavakon keresztül, a törvényből és az alkotmányból születik. A 19. században ennek a gondolatnak az ellentéte jelent meg. Német filozófusok szerint nem a népnek kellett megtanulnia egy nyelvet, hanem a nyelvnek kell meghatározni, ki tartozik a néphez. Azaz, ahol van egy elkülöníthető nyelv, ott van önálló nép is, amelynek magát kell kormányoznia.

GAL tanulmánya megvizsgálja a standard szemiotikai működését, majd a standard el-
lentmondásaival, változásával foglalkozik. Szerinte négy lehetőség szerint változhat a standard. Az első a fraktál rekurzió, melyre példa, ha egy regionális nyelvváltozathoz standardot kívánnak létrehozni. A második lehetőség nemzetközi szinten jelentkezik. Ez figyelhető meg az Európai Unió által propagált háromnyelvűség esetében, mely a szlovént új presztízzsel ruházta fel a Bécsben tanuló karintiai szlovén diákok körében. A harmadik variáció, mikor tradicionális szavak beleépülnek a mindennapi nyelvhasználatba, de új, modern szavakként. Végül, bizonyos nyelvekhez új ideológiák is rendelődhetnek. Svédországban például van olyan mozgalom, amely azt hirdeti, hogy a svéd–lapp kétnyelvűeknél a lapp (számi) nyelv preferálása egyben „természetbarát” beállítottságot is jelez (szemben a hagyományos beidegződéssel, mely szerint a lapphoz a vidéki elmaradottság képzete társul).

A második plenáris előadásban TOLCSVAI NAGY GÁBOR próbálja megközelíteni a standardot (1: 29–42). A standard részben nyelvtervező eljárások eredménye, melynek része a kodifikáció is. Ezt bizonyos nyelvtanok, kézikönyvek, értelmező és kéziszótárak végzik, illetve korábban szervezetek, intézmények is. TOLCSVAI megvizsgálja, hogyan tekintenek különböző nyelvtanok a standardra. Az akadémiai nyelvtan, annak utódai, az értelmező szótár, az értelmező kéziszótár (pontosabban annak 1972-es első kiadása) a standardot késznek és ténynek tekintették. Sok kritika érte azonban ezt az 50-es, 60-as évek tájékán kialakult nézetet. Nem derül ki például, hogy a határon túli régiókra jellemző változatok hozzátartoznak-e (illetve ha igen, mennyiben) az állami változat standardjához. A szerző szól a nyelvi, közösségi, kulturális változások kölcsönhatásáról és eredményeiről is. Megállapítja, hogy „az ezredfordulón a magyar nyelvközösség és a magyar nyelv szociokulturálisan is értelmezett belső rendszerét” a következő részekre lehet osztani: 1. paraszti nyelvjárási térségek, csoportok és hálózatok, melyekre a hagyomány megőrzése jellemző; 2. városi eredetű vagy annak tartott populáris térségek, csoportok és hálózatok, melyek esetében a személyes mozgás nagyban befolyásolja a nyelvhasználatot; 3. standard beszélői térségek, csoportok és hálózatok, amelyek a standard kiművelésére és kiterjesztésére törekednek (36). TOLCSVAI felteszi a kérdést, valójában mit és hogyan lehet tudni a mai standardról. Ugyan a leíró nyelvtanok adottnak tekintik azt, a szociolingvisztika viszont csak részben írja le, valójában igen keveset tudunk róla. TOLCSVAI úgy gon-

olja, hogy a standardot legeredményesebben funkcionális nyelvészeti megközelítések segítségével lehetne meghatározni.

A harmadik plenáris előadást LANSTYÁK ISTVÁN tartotta Standardizálás címmel (2: 13–28). Ez a tanulmány a második kötetben kapott helyet, mely a *sztenderd* helyett a *standard* terminusváltozatot használja. A szerző felvázolja a tanulmány elején a standard három – szerinte – lehetséges felfogását. Vannak nyelvészek, akik eszménynek tartják, mely fölötté áll minden nyelvváltozatnak kiműveltségével, gazdagságával, a tökéletes felé való haladással. Szerintük a nyelv reprezentálja a nemzetet. Más felfogás szerint a standard egy ténylegesen létező nyelvváltozat, ami mindenki tulajdona ugyan, valójában azonban csak egy bizonyos társadalmi osztályhoz köthető. Ezt az elit anyanyelvváltozatként sajátítja el. A standard magas presztízse, kulturális, gazdasági, politikai helyzete miatt önállóan dönt arról, mi helyes és mi nem. Ezáltal birtokosai előnyben részesülnek azokkal szemben, akik komoly munka árán sajátítják el, mivel nem ez az anyanyelvváltozatuk. A harmadik felfogás a standard létezését kérdőjelezi meg. Eszerint csak azért létezik, mert beszélünk róla, azaz egy ideológiai konstruktumról van szó, akárcsak bármely más nyelvváltozat esetében. A standard tehát a valóságban nem létezik, mégis hatalma van befolyásolni a diskurzusok megvalósulását, a nyelvi eszközök kiválasztását. LANSTYÁK a standardizálást összetett folyamatnak tekinti, amely számos különféle tevékenységből áll: koinésodás, kiválasztás, fejlesztés, nyelvművelés, standardista diskurzus, mintadiskurzusok létrehozása, a standard elsajátítása, terjesztése, valamint a diskurzusalakítás. Valamennyi eljárást egyformán fontosnak tartja a standardizációban, ám mégis hierarchikus viszonyt állít föl közöttük, attól függően, hogy a standardizáció milyen szinten áll.

3. A plenáris előadások után a kötetek témák szerint csoportosítják a tanulmányokat. Az első kötetben kapott helyet öt attitűddel, identitással és a standarddal foglalkozó előadás. Négy előadás a határon túli attitűdöket vizsgálja. BILÁSZ BOGLÁRKA felvidéki középiskolás diákok nyelvi narratívájában megjelenő nyelvi ideológiákat kutatva azt találta, hogy az adatközlők a standardot a szép beszéddel azonosítják (1: 45–53). Ezzel szembeállítják a nyelvjárást. Bár a magyarországi nyelvváltozatot szebbnek tartják sajátjuknál, szívükhöz mégis közelebb áll saját, felvidéki nyelvjárásuk. Feltehetően tehát a magyarországi nyelvváltozatot tartják a standardnak. Volt olyan adatközlő, aki azonban határozottan irritálónak találta a magyarországi magyart. FAZEKAS NOÉMI is megvizsgálta az esztétikai attitűdöket az erdélyi egyetemi hallgatók körében. Feltételezte, hogy a saját, erdélyi nyelvváltozatukat fogják a legszebbnek ítélni az adatközlők, s ez a hipotézise be is igazolódott.

Az anyanyelvjárás szerepe és a standard nyelv oktatásának módja az iskolában vitát keltő témák. VUKOV RAFFAI ÉVA ezt a dilemmát ráadásul határon túli, vajdasági kontextusban vizsgálja (1: 85–93). Ott, ahol a kettősnyelvűség kialakítása mellett figyelembe kell venni a kétnyelvűséget is. A szerző az alsós tanterveket és tankönyveket vizsgálva úgy gondolja, ezek szerzőinek tudomást kellene venniük arról, hogy több nyelvváltozat létezik, melyek egyikét beszélik a vajdasági gyerekek is. Kiderül ugyanis, hogy a tantervek és a tankönyvek nem említik a vajdasági regionális köznyelvet. Szóba kerül ugyan a nákolás és a suksükölés, de nem mint ennek a nyelvváltozatnak jellegzetességei, hanem mint kerüendő nyelvi vétségek. A szerző néhány tankönyvi feladatot mutat be, melyek a vajdasági regionális köznyelv sajátosságait és a standard nyelvet helyes – helytelen dichotómiában tanítják. A tanulóktól ezek a feladatok azt várják el, hogy úgy válasszák ki a tankönyv szerint helyes választ, hogy

az szöges ellentétben áll nyelvi kompetenciájukkal és előtudásukkal. VUKOV RAFFAI megállapítja, hogy a tankönyvek és a tantervek számos ponton nem a megfelelő szakmódszertani elvek szerint működnek, amin változtatni kell. A tanulmány végén ennek érdekében szembeállítja a jelenlegi módszereket egy lehetséges javaslattal, amely nem helytelenítené a diákok anyanyelvváltozatát és nem a felcserélő, hanem a hozzáadó kettősnyelvűséget ösztönöznék.

A következő témakör a SZÖSZI-vel (a Szögedi szociolingvisztikai interjú című projekttel) foglalkozó előadásokat öleli fel. A három tanulmány nagyon jól kiegészíti egymást. BERENTE ANIKÓ, KONTRA MIKLÓS és SINKOVICS BALÁZS három adatközlőt hasonlítanak össze, akik különböznek az *ő*-zés fokában (1: 97–115). Megállapítják, hogy a nyelvi szocializáció és a nyelvi attitűdök azok a faktorok, melyek leginkább kihatnak az *ő*-zés erősségére. KONTRA önálló tanulmányában azt feltételezi, hogy az *ő*-ző terepmunkás több nyelvjárási beszédet fog kiváltani az interjúalanyból, mint a nem *ő*-ző (1: 109–115). A logikusnak tűnő hipotézis azonban nem igazolódott be. Arra a váratlan következtetésre jut KONTRA, hogy a nyelvváltozat választására az a teljesen megjósolhatatlan hierarchikus kapcsolat hat ki, ami az adatközlő és a terepmunkás között kialakul, illetve az, hogy az interjúalany milyen társadalmi státuszt feltételez magáról. Felismerve ez a faktort, a nyelvészek úgy döntöttek, minden interjúalanyt és terepmunkásnak valamennyi SZÖSZI interjúban megjelenő profilját elkészítik. NÉMETH MIKLÓS, BAGI ANITA és MOLNÁR MÁRIA részletesen tárgyalják azokat a stratégiákat, melyeket az adatközlő a hierarchia kialakítása során alkalmaz (1: 117–127). Támadó stratégia jelenik meg például a tegezésen, arcromboló kérdéseken, kioktatáson keresztül. Az is láthatóvá vált, hogy az *e*-ző terepmunkás esetében az interjúalany sokkal tovább tartja magánál a szót, tehát fölülpozicionálja magát a terepmunkáshoz képest. A szerzők megállapítják, hogy az elemzett interjú jelenségei nem értelmezhetők a klasszikus labovi keretben, amely a saját beszédre való figyelemre, a bizalmi elvre, emocionális töltetre és a témára fókuszál. Ehelyett inkább az interakcionista elméleti keretben érdemes az ehhez hasonló interjúkat elemezni.

Nyolc tanulmány foglalkozik a nyelvjárások és a köznyelv kapcsolatával. Több tanulmány is arra a megállapításra jut, hogy egyes nyelvjárási vonások eltűnése nem feltétlenül a köznyelv hatására történik. BOTH CSABA ATTILA a háromszéki vizsgálatával kapcsolatban állapítja meg, hogy a változások akár más nyelvjárásokkal való kapcsolat eredményei is lehetnek (1: 131–136). Hasonló véleményen van IGLAI EDIT is, aki az *erdője* ~ *erdeje*, *csípője* ~ *csípeje* és a *vője* ~ *veje* változókat vizsgálta (1: 149–160). A kutatás kimutatta, hogy főképp a nyugati határ mentén terjednek a neológ változatok. A *csípő* : *csípeje* esetében következett be a legérdekesebb változás. Azokon a területeken, ahol az Magyar nyelvátlasz még csak az egyik változatot mutatta ki, ott ma nemcsak hogy megjelent a másik változat, de sok helyen át is billent a használati arány az új változat javára. IGLAI úgy gondolja, hogy a beszélők akár valamely nem standard nyelvváltozat szabályait követve is létrehozhatnak a standarddal egyező alakokat. Más szóval, nem feltétlenül a standard hatására terjednek bizonyos jelenségek. JUHÁSZ DEZSŐ is néhány érdekes változásra hívja fel a figyelmet a Nyitra-vidéki nyelvjárásokban (1: 161–171). Több hangtani és morfológiai jelenség között megemlíti például az *e* és *ě* hangokat érintő változást. Az északi nyelvhatár néhány falujában jellemző a magánhangzörendszer egyszerűsödése, mely érintette ezt a két fonémát is. A várakozással és a többi, *e* : *ě* oppozíciót felszámoló nyelvjárással szemben azonban nem az *ě*-k olvadnak bele az *e*-kbe, hanem fordítva. A szokatlan folyamat valószínűleg interlingvális hatás eredménye. (Az adatokat SÁNDOR ANNA Nyitra-vidéki nyelvátlasza szolgáltatja.)

Az utolsó témakör a standard és az oktatás kapcsolata köré épül. JÁNK ISTVÁN a standard nyelvváltozat additív módon való oktatása mellett érvel (1: 223–230). Hangsúlyozza a felcserélő módszer károságát, mely nemcsak a bizonytalanság fokozódását eredményezi, de megbélyegzést és diszkriminálást is. JÁNK úgy gondolja: ahhoz, hogy a tanárok a megfelelő módszertant alkalmazzák, már a tanárképzésben alkalmazni kellene a kontrasztív és hozzáadó személetet. Elengedhetetlennek tartja a szociolingvisztika és a pedagógia együttműködését, melynek során a pedagógusok megismerkednének a kutatási eredményekkel, s ezeknek fényében választanának a standard oktatásához megfelelő módszereket. SZENTGYÖRGYI RUDOLF is kapcsolódik ehhez a témához (1: 243–249). A Balassi Intézet egyéves előkészítő tanfolyamán csupa határon túli magyar tanul. A cél egy tanév alatt felkészülni a magyarországi érettségire a két kiválasztott tantárgyból. A tanulócsoporthoz tehát kizárólag nyelvjárási beszélőkből állnak, akik eleve hátrányos helyzetűnek számítanak állampolgárságuk miatt, s erre rendszeresen emlékeztetik is őket. Nincs tehát arra is szükségük, hogy nyelvjárásiasságuk miatt még további megaláztatást is el kelljen viselniük a tanáraik részéről. A magyartanárok úgy próbálnak megküzdeni a diákokra váró megaláztatásokkal, hogy tudatosítják bennük nyelvjárásuk egyediségét, különlegességét, szépségét, s igyekeznek azt elérni, hogy büszkék legyenek saját nyelvváltozatukra. Ahol szükséges, föl hívják a tanulók figyelmét a standard változatra is, de nem tekintik hibának a nyelvjárási változatot. Emellett részletes tudással látják el a tanárok őket a nyelvjárásokkal, nyelvjárási régiókkal kapcsolatban, hogy ha akár a vizsgán éri őket a tanár részéről a megaláztatás, ők felülkerekedhessenek ezen, büszkén bemutatva tudásukat a nyelvjárásról. Ahogy SZENTGYÖRGYI is írja, Magyarország lakosságát, megbélyegző attitűdjét nem tudjuk megváltoztatni, mert kevesen vagyunk hozzá. Az ehhez hasonló módszerekkel azonban mégis győztesként kerülhetünk ki egy-egy stigmatizáló támadásból.

A második kötet mindössze két téma szerint csoportosítja az előadásokat. A sokszínű első rész a Standard vagy standardok címet viseli. BAUKO JÁNOS például a szlovákiai kétnyelvű tulajdonnév-használatról ír (2: 31–44). A magyardominancia a kétnyelvű szlovákiai magyarok esetében megjelenik a tulajdonnevekben is. Minél inkább magyardomináns a kétnyelvűség, annál inkább jellemző a magyar nevek választása. Az anyakönyvi hivatalokban a szlovák névkönyv mellett sok helyen megtalálható a Ladó-féle könyv is. Szlovákiában minden olyan név anyakönyvezhető, amely megtalálható a babynology.com honlapon. A jelenlegi nyelvtörvények szerint, ha a kisebbség aránya eléri a 20%-ot, az ő nyelvükön is ki kell írni a helységnevet. Az intézménynevek is szerepelhetnek kétnyelvűen. Sokáig a szlovákból fordították a magyar változatot vagy változatokat, amelyek gyakran nem egyeztek meg a magyarországi változattal. BAUKO a névhatártalanítás szükségességét szorgalmazza, amellyel Magyarországon és az utódállamokban is elterjednének a határon túli tulajdonnevek. BODÓ CSANÁD a moldvai nyelvi revitalizációs program kapcsán klasszikus és új standardokról beszél (2: 55–66). A program által teremtetett reprezentatív nyelvhasználat egyszerre túlszabályozott és alulszabályozott. Lexikailag és pragmatikailag túlszabályozottak, míg a hangtan és a grammatika szabályozatlan marad. BORBÉLY ANNA a fenntartható kétnyelvűség kapcsán egy új szemléletmódot, a pozitív nyelvészetet mutatja be (2: 67–87). Ennek keretén belül nem a helyes/helytelen dichotómiában vizsgálódik, sokkal inkább a hatékony nyelvi, nyelvhasználati megoldásokat vizsgálja. Ebben a fejezetben számos más tanulmány is olvasható, melyek a legkülönbözőbb aspektusokból közelítik meg a standard kérdését.

A második téma azt a 7 tanulmányt öleli föl, melyek a magyar nyelven kívülre helyezik a hangsúlyt. GUEORGUI ARMIANOV a szociolektusokkal kapcsolatos terminológia káoszában próbál némi rendet teremteni (2: 167–179). Ehhez megvizsgálja az angol nyelvű országok, a bolgár és az orosz nyelvű szakirodalomban fellelhető terminológiát. KOVÁCS MAGDOLNA a finn–magyar szótár írása során felmerülő standardizálással kapcsolatos kérdésekre hívja fel a figyelmet (2: 181–190). Bekerültek a szótárba olyan szavak is, melyeknek még nem volt kodifikált változata. Ilyenkor dönteni kellett, melyik változat kerüljön a szótárba. Helyesírási kérdések is felmerültek. A dilemmák megoldásához egynyelvű szótárakhoz, valamint a Google találataihoz fordultak a szótárírók. ALEKSANDER YEGOROV és SALÁNKI ZSUZSA az udmurt nyelvvel kapcsolatban beszélnek a felcserélő kétnyelvűségről (2: 191–200). Az udmurt gyerekek és a fiatalabb korosztály már csak passzívan ismeri a nyelvet. A szülők nem beszélnek anyanyelvükön gyerekeikkel, a nyelv presztízse nagyon alacsony. Kialakulóban van azonban egy olyan szülői réteg, amely otthon a gyerekeit udmurtra tanítja. Eközben a médiában is egyre gyakrabban lehet hallani az udmurt nyelv és kultúra megőrzésének fontosságáról. KOZMÁCS ISTVÁN is az udmurt nyelvvel foglalkozik tanulmányában (2: 201–216). Ő azonban az oktatás és az udmurt nyelv standardizált változatának kialakítása közötti kapcsolatot és egy a sajtóban terjedő nem standard jelenséget mutat be. Az oktatás fontosságát emeli ki PUSZTAY JÁNOS is, aki szerint az lehet az oroszországi uráli nyelvek utolsó mentsvára (2: 217–221). Mivel azonban az egykori nemzeti iskolákat megszüntették, a tantárgyak saját terminológiája is eltűnt. Először tehát azt kell újrateheríteni. PUSZTAY és munkatársai tíz tantárgy terminológiáját már elkészítették öt finnugor nyelvben. Néhány iskolában sikerült egy-két tantárgy anyanyelvű oktatását is bevezetni.

4. A konferencia két kötete valóban sokszínű. Számos érdekes esettanulmányt bemutatnak, elméleti-módszertani kérdést vitatnak meg, hasznosítható javaslatokat tesznek a szerzők. Valamennyi előadás értékes módon járul hozzá a standardról való gondolkodás és szemlélet fejlesztéséhez, a standard újraértékeléséhez.

SIKLÓSI BEÁTA
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

TÁRSASÁGI ÜGYEK

Emléktábla Végh József tiszteletére

Egykori tanítványa, Csillag Miklós javaslatára emléktáblát avattak Végh József tiszteletére Óriszentpéteren annak az iskolának a falán, amelyet az „Őrségbe menekülése” idején az ő kezdeményezésére építettek az egységes állami 8 osztályos általános iskolai képzés megvalósításakor. A megemlékezésen kiemelték, hogy Végh József egyéniségének és bölcsességének volt köszönhető, hogy a 20. század ötvenes éveiben a helyi felekezeti iskolák tanulóinak egy közösségbe olvasztása, integrálása súrlódásoktól mentesen történt.

Ennek a „menekülésnek” köszönheti tudományágunk, hogy ma van Őrségi és hetési nyelvatlaszunk (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1959). Bár Végh tanár úr csak néhány évig